

RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu
Studies in Artistic Research
Tidskrift för konstnärlig forskning

Numero 1 (2013)

KOKEMUS JA KOKEELLISUUS TAI- TEELLISESSA TUTKIMUKSESSA

Puheenvuoro
ruukku.journal.fi

Mikä ihmeen ekspositio?

TEEMU MÄKI

RUUKKU ja JAR ovat taiteellisen tutkimuksen foorumeita. Molemmat makaavat RESEARCH CATALOGUE:n päällä. Hyvä niin. Melkein kuka vaan oppinut immeinen voi hakeutua RC:n käyttäjäksi ja ladata sinne ekspositioitaan koko ihmiskunnan iloksi. Jos haluaa erityistä arvostusta, prenikoita tai konkreettisemmin enemmän lukijoita, anteeksi, kokijoita ekspositioilleen, voi niitä tyrkyttää RUUKKUun tai JARiin, joissa vertaisarvioitsevat portsarit valikoivat, että kukasmikäs on riittävän syväallinen ekspositiossaan, jotta Ruukun tai Jarrin kruunun saa päähänsä ja laatu-takuun persuuksiin.

Mutta mikä ihmeen ekspositio? Se tarkoittaa jotain, mikä voidaan netitse nauttia ja joka on enemmän kuin pelkkä läpeensä sanallistettu, kirjoitettu artikkeli, ja toisaalta vähemmän – tai siis toista – kuin kokonaan sanattomaksi taiteeksi tai sanat ylittäväksi runoudeksi rakennettu taideteos. Ekspositiossa (näillä foorumeilla) on sanallistettua tekstiä, liikkuvaa ja/tai liikkumatonta kuvaa ja ääntä. Haju ja kosketus puuttuvat, koska nettikäyttöliittymän kehittäelyssä on vielä hieman takapajulaa.

Ekspositiossa tekstin ja muiden aineiden suhde pitää olla rikkaampi kuin selaisessa (teksti)artikkelissa, jossa muu aines toimii vain tekstiä havainnollistavana tai tekstissä tapahtuvan todistelun käsikassarana.

Näistä on vaikea tai ainakin kömpelöä puhua, koska ei vain ekspositio vaan jo sana "teksti" on näillä laitumilla niin oikukas elukka: useimmat meistä tarkoittanevat tekstillä jotain sanoista muodostettua ja kirjaimista luettavaksi tarkoitettua, mutta on täällä paljon sitäkin porukkaa, jonka mielestä melkein kaikki ihmisen tuottama on jonkinlaista tekstiä: merkityksiä kantavaa ja tulkintaa ja odottavaa ainesta, josta tai johon 'luemme' yhtä sun toista meistä ja maailmasta. Ekspositio on terminä tavallaan sukua tuolle teksti-käsitteen laajalle määritelmälle, koska ekspositiolta vaaditaan tällä hiekkalaatikolla muutakin kuin sanoilla puhumista. Ekspositio on toki sukua ns. artikkelille tai tavalliselle tekstille tai "akateemiselle paperille" (heh) tai ehkä esseelle, mutta ekspositio yrittää kuitenkin ylväästi olla myös jotain muuta, jotain enemmän kuin vain (sanallistetun) tekstin piika. Jos siis ajatteleme kaikkea ihmisen luomaa jossain mielessä 'tekstinä', jota voidaan analysoida ja jonka merkityksiä ja tendenssejä voidaan jollain keinoon rapsuttaa esiin, lienee myös loogista ajatella, että mikään ei pakota meitä 'maailman tekstiä' vatvoessamme, sen mieltä ja merkitystä tutkiessamme, pitäytymään vain verbalisoituun tutkimusapparaattiin. Jos ihmisen tekemä maailma tai peräti myös ihmisen kokemusmaailma on tavallaan tekstejä, koostuivat ne kirjaimista tai ei, kaiketi

noita tekstejä pitää voida myös tutkia käyttäen mitä tahansa aistimellisiä keinoja, ei pelkästään kirjaimiin kahlittuja.

Taiteellinen tutkimus tuottaa ja vaatii tällaisia. Minusta taiteellinen tutkimus pyrkii tuottamaan 'taiteen omaa tietoa', kuten muistaakseni väikkärissäni (sitäkään ei saanut kutsua sillä nimellä) esitin ja listasin että sitä on neljää lajia: 1) Tietoa siitä miten taidetta tehdään, 2) Tietoa siitä miten taidetta koetaan, tulkitaan ja käytetään, jotta siitä ns. taidekokemuksia irtoaa, 3) Tietoa taiteilijan (tai muiden asiaan sekaantuvien) intentioista, ja 4) Taiteen muotoista tietoa taiteen ulkopuolisesta maailmasta. Siitä jossa kinastelemme siitä millaista on, millaista voisi olla ja millaista meidän mielestämme olisi hyvä olla.

Minusta taiteellinen tutkimus on ikävä toimiala, koska siinä enimmäkseen vauhkataan edellä mainituista vain kolmen ensimmäisen kanssa. Neljäs yleensä sivuutetaan, mikä minua harmittaa, koska olen taiteilija juuri tuon neljännen vuoksi. Mutta en vain sen neljännen, en vain sen maailmaa koskevan tiedon ja ymmärryksen vuoksi, joka taiteen muodossa saattaa ilmaantua. Me kaikkihan olemme taiteen ammattilaisia ja/tai amatöörejä (= rakastajia) niiden taidekokemusten vuoksi, joiden tuottamalle hekumalle tai kontemplaatiolle olemme niin persoja. Ja vaikka tiedon ja ymmärryksen määrittely on hyvin laveastikin, on taidekokemuksen antoisuudesta vain osa tietoon, (tietoiseen, tai tiedostamattomaan, ruumiilliseen tai järjen verbalisoimaan tietoon) liittyvää. Ja tämä jokin muu, tiedon tuonpuoleinen on sanojen tuon puolelle pyrkivän aineksen ohella myös jotain, mihin taiteellinen tutkimus myös pyrkii. Ei taiteellista tutkimustakaan tehdä vain tiedon vuoksi, vaan yhtä lailla elämän ilon luomiseksi.

Ruukussa, Jarrissa ja RC:ssä on nykyisellään vielä paljon vikaa. Monet ekspositiot ovat kehoja. Tsekatakseni itse RC:stä ja Jarrista, joihin näytteitä on jo ehtinyt kertyä aika lailla, mutta älkää niinkään valittako, vaan tehkää itse parempia ja käytäkää tähän julkaisufoorumiin liittyvää keskustelumahdollisuutta. Ehkä jotkut huonotkin ekspositiot tekevät hyvää, kun niiden pöljyyksistä innostuu eksposition oheen kommentein keskustelemaan. Pääsee osoittamaan omaa nerokkuuttaan. Tai sen puutetta.

Myös RC:n käyttöliittymä on nykyisellään teknisesti huono. Toivottavasti sitä ei huomaa ekspositioiden lukija, anteeksi, kokija, mutta eksposition kyhääjät tekniikan kömpelyydestä kärsivät sitäkin enemmän. Käyttöliittymää on kehitetty vuosikausia propellipäiden ja taiteilijoiden voimin, lähinnä yliopistoissa, epäkaupallisesti, eli ilman suuryritysten mahtiresursseja. Sille, joka on tottunut Keynote- ja Powerpoint-ohjelmien ja blogialustojen ja nettisivusto-ohjelmien helppokäyttöisyyteen ja monipuolisuuteen, RC on turhauttava järkytys. RC:n alustaa kuitenkin kehitetään koko ajan – itsekin olen jo viimeisen puolen vuoden aikana huomannut olennaisia parannuksia tapahtuneen – ja jos myönteisesti ajattelee, niin ehkä tämä RC:n tekninen alkeellisuus on siedettävä hinta, jota näin aluksi joudutaan

maksamaan siitä, ettei koko rakennelmaa ole pykätty kaupalliselle alustalle. Aika näyttää, onko niin.

Kolmas olennainen huono puoli RC:ssa, Ruukussa ja Jarrissa on se, ettei siinä julkaisemisesta saa rahaa. Eksposition kyhääjille kyse on siis ilmaisjakelusta. Yliopistoväki on siihen diiliin tietysti tottunut; kaikki tiedejournaalit toimivat perinteisesti näin. Ja jos on yliopistossa töissä proffana, tutkijana tai palkallisena väikkärintekijänä edes, niin ei se julkaisemisen palkattomuus kauheasti haittaa, koska julkaisut ovat niitä olennaisia meriittejä, joilla yliopistoväki palkkansa oikeuttaa ja tulevat palkkansa yrittää pyytää. Silti minusta tuokaan ilmaisjakelutraditio ei ole hyvä. Minusta ketään ei ole kapitalismin oloissa hyvä opettaa ilmaisjakeluun sellaisissa töissä, joista kapitalismin logiikalla rahapalkkio kuuluu saada. Kapitalismi ei nimittäin palkitse nöyrää ja rahattomuuteen tyytyvää. Vaan rankaisee, jos ei enemminkin, niin varmasti myöhemmin. Taiteellisen tutkimuksen kohdalla tämä kysymys on lisäksi paljon tärkeämpi kuin perinteisen yliopistotutkimuksen, sillä jos ja kun taiteellinen tutkimus elää ja versoo, tulevaisuudessa sitä tehdään yhä enemmän myös yliopiston ulkopuolella ja yhä useammin myös sellaisten taiteilijoiden toimesta, jotka eivät tutkijanpalkkaa ja yliopistoon laitostumista tavoittelekaan. Ja heille artikkeleiden tai ekspositioiden julkaiseminen ei ole sellainen meriitti, jolla taidekauppaa käydessä tai taideapurahoja hakiessa olisi merkitystä. Heille, taiteilijoille (olivat tutkivia tai eivät) julkaiseminen ilman (raha)palkkiota on siis vielä paljon konkreettisemmin ilmaisjakelua – tai oikeastaan polkumyyntiä – kuin heidän yliopistoissa tai Suomen Akatemian rahoituksella tutkiville kollegoilleen (olivat taiteilijoita tai eivät).

Näistä mutinoista ja (itse)ruoskinnasta huolimatta toivon ja uskon, että RESEARCH CATALOGUeta, JARRia ja RUUKKUA odottaa hyvä tulevaisuus. Rakastan painettuja kirjoja, mutta en usko että niitä enää juurikaan luetaan 20 vuoden päästä. Ja eksposition mahdollistama 'multimediallisuus' tekee taiteesta kirjoittamisesta paljon sujuvampaa ja aiheeseensa osuvampaa. Erityisen hienoa on se, että nämä ekspositiot ovat kaikkien internetin käyttäjien ulottuvilla. Taiteellista tutkimusta voi nyt jakaa ei vain ammattilaisten kesken vaan kaikille ennennäkemättömän sujuvasti. Uskon, että piankin eivät vain ammattilaiset, vaan myös ns. yleisö ja esimerkiksi koululaitos liittää Ruukun ja Jarrin ekspositiota perusruokavalioonsa ja näitä juttuja linkkaillaan joissakin piireissä samalla innolla kuin uutisia tai youtube-klippejä.

Jotta tästä jakamisen ilosta voisi todella hullaantua, pitäisi tietysti olla jotain herkkua jaettavaksi. Nyt vielä useimmat hyvätkään ekspositiot eivät lunasta lupastaan. Ne ovat vain tekstejä, joiden oheen on teipattu kuva- ja/tai ääninäytteitä, joiden rooli ei olennaisesti poikkea perinteisestä illustraatiosta. Mutta tulevaisuudessa voi olla toisin: ekspositiosta voi tulla jonkinlainen moniaistinen essee. Siitä pitää tulla.

Helsingissä 10.10.2013. (6.11.2013)

RUUKKU – Studies in Artistic Research. Julkaisija: Taideyliopisto, Aalto-yliopisto, Lapin Yliopisto. www.ruukku.journal.fi

Tämä puheenvuoro julkaistiin alun perin verkkosivumuotoisena. Tämä PDF on luotu vuonna 2026, ja siinä on alkuperäisestä poikkeava ulkoasu.

Tekijänoikeus ja lisenssi: Tekijänoikeus pysyy tekijällä. Julkaisija soveltaa numerosta 15 eteenpäin Creative Commons -lisenssilauseketta: Kaikki tämän kausijulkaisun sisältö, pois-sulkien yksittäiset logot, kuvat, ääni- ja videotiedostot ja muut taiteelliset tuotannot on lisen-soitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssin alle.